

Waterpas

*Ik lag zomaar wat buiten, dacht aan
niets dan aan mijzelf, zo'n bodemloze
dag waarop je denkt ik maak nog
mee dat ik er zelf niet meer ben.*

*Ik zag de libel op mijn voet zonder
dat ik haar voelde, haar vleugels tilden
de kleur van hun eigen gewicht, gazen
godsbewijs, de kat vrat het iedere avond.*

*Toen was er de weerstand van een gelijk-
tijdige tweede, eenzelfde. Fijn gelagerd
draaide het kopje, schokten de oogjes.*

*Mijn benen verkrampten in het dragen
van zoveel aandacht, van zoveel even-
wicht waar ik niet buiten kon staan.*

Joop Leibbrand, uit *Waterpas*, HDC Media 2010

Waterpas heet de bundel die is uitgegeven omdat Joop Leibbrand na vier jaar zijn harp als stadsdichter van Den Helder aan de wilgen heeft gehangen. Leibbrand is niet alleen als dichter bekend, maar ook als redacteur en recensent van de literaire e-zine *Meander*.

Het fenomeen stadsdichter heeft ons land overspoeld. Begonnen in Venlo in 1993 is er nu vrijwel geen plaats of dorp meer zonder stads- of dorpsdichter. Ja, er zijn zelfs gemeentedichters, wijkdichters, stadsdeeldichters en waterschapsdichters. En, niet te vergeten, sinds 2000 zelfs een heuse Dichter des Vaderlands.

Al die dichters schrijven verzen naar aanleiding van iets dat hun stad, dorp of land beroert.

Eerlijk gezegd vind ik het te veel van het goede. Het levert een enorme hoeveelheid, ongetwijfeld goed bedoeld, maakwerk op dat in de tijd snel gedateerd raakt en verdampt.

Vanwaar die hype?

Misschien wel, omdat, zoals vroeger koningen en keizers narren nodig hadden, politici en bestuurders vandaag de dag het wel aardig vinden om door dichters goedmoedig op de vingers getikt te worden. Het kan geen kwaad. Het is maar een dichter die het zegt.

Atze van Wieren is dichter. In 2006 verscheen zijn vertaling van de *Duineser Elegien* van Rainer Maria Rilke onder de titel *De elegieën van Duino*. In 2008 werd zijn bundel *Grondstof* gepubliceerd. Begin 2011 verscheen *Bedevaart*, evenals zijn voordracht op cd van de Rilkevertaling. Hij won meerdere prijzen, waaronder de SNS-Literatuurprijs 2002. Meer informatie op www.atzevanwieren.nl.

Je houdt er als dichter, na het verstrijken van je termijn, meestal wel een bundeltje aan over.

Waterpas is een stijlvol uitgegeven boekje met maar liefst zevenennegentig gedichten en verluchtigd met foto's van plekken in Den Helder. Leibbrand is geen zuinige dichter.

Naast het onvermijdelijke maakwerk, bijvoorbeeld over de affaire rond burgermeester Hulman, staan er in *Waterpas* ook gedichten die dat niveau verre overstijgen, zoals het bovenstaande titelgedicht.

Het gedicht opent ontspannen en enigszins laconiek: ik lag zomaar wat buiten. Het doet mij denken aan de opening van het gedicht *'Het kind en ik'* van Martinus Nijhoff: ik zou een dag uit vissen. De dichter is in zichzelf en in de natuur verzonken en ziet zichzelf als het ware opgebaard liggen.

Er blijkt vederlicht en ongemerkt een libel op de voet van de dichter neergestreken te zijn. Hoe fraai wordt hier dat vederlichte verwoord. Haar vleugels, zegt de dichter, tilden de kleur van hun eigen gewicht. Het weegt niks. Het is verbazingwekkend, zozeer zelfs dat de dichter die doorzichtige vleugeltjes in verband brengt met de schepper. Die gedachte wordt in wat erop volgt meteen keihard onderuit gehaald: de kat vrat het iedere avond. Hoezo God? De natuur is meedogenloos, eten en gegeten worden. In de derde strofe landt er nóg een libel op de voet. De libellen bekijken de dichter: fijn gelagerd draaide het kopje. De dichter krijgt kramp in z'n benen van het roerloos en stil blijven liggen. Hij verwondert zich over het in balans zijn van de insecten, ook fraai zichtbaar gemaakt door het enjambement: even-wicht. Wie wil weten waarom de titel van het gedicht *Waterpas* luidt, moet in Van Dale maar eens kijken onder libel.

Wat de dichter met de laatste regel wil zeggen, weet ik niet goed te duiden. Ik interpreteer het als volgt: de mens staat niet buiten het evenwicht in de natuur, hij maakt daar deel van uit, ook al denken wij soms er buiten te staan en ons alles maar te kunnen veroorloven. Maar ik geef mijn mening graag voor een andere.

Het gedicht heeft de vorm van een sonnet. Een klassieke vorm die heel goed bij dit gedicht past. Wel is een rijmschema afwezig en varieert het aantal versvoeten per regel nogal. Ook is de volta tussen octaaf en sextet niet erg uitgesproken.

Voor het overige, een prachtig gedicht dat zeker niet snel geda-teerd zal raken.

■ ATZE VAN WIENEN